

Sammanställning av lärarenkät

- Kursprov i svenska 3 och svenska som andraspråk 3 vårterminen 2018, *Heta namn*

Kursprovet i svenska 3 och svenska och andraspråk 3 vårterminen 2018 hade titeln *Heta namn*. I anslutning till kursprovet har 239 lärare besvarat en enkät om provets genomförande, innehåll och utformning. Av dessa undervisar 189 lärare (79 %) i svenska 3, medan 18 lärare (8 %) undervisar i svenska som andraspråk 3. 32 lärare (13 %) undervisar i båda ämnena. De tre mest representerade programmen är samhällsprogrammet (36 %), naturvetarprogrammet (29 %) och ekonomiprogrammet (26 %). Utöver lärarenkäter har även 1277 elevlösningar skickats in.

Alla deltagande lärare har inte besvarat alla frågor. I sammanställningen är statistiken ändå uträknad utifrån det totala antalet deltagande lärare i enkäten. På grund av dels detta, dels avrundningar till helhet blir den procentuella totalsumman inte alltid 100 procent.

Allmänt

En mycket stor majoritet av lärarna, 95 procent, svarar att de tycker att provet som helhet var bra (58 %) eller ganska bra (37 %), medan bara 3 procent svarar att de anser att provet var ganska dåligt (3 %) eller dåligt (1 %). Åsikterna om provets tema är delade. Många lärare var klivna och menade att temat visserligen var intressant, men samtidigt svårtillgängligt för eleverna. Andra uttrycker att eleverna tyckte att temat var intressant och inspirerande. Vissa lärare påpekar även att texterna var relativt lika varandra.

Flera lärare anser att texterna var intresseväckande. En lärare skriver: ”Eleverna diskuterade ämnena ivrigt under lektionspass och utanför. Just namn engagerade och det var roligt!”

Det gröna häftet

Reaktionerna på det gröna häftet/lärlarinformationen är överlag mycket positiva. Hela 80 procent uppger att lärlarinformationen fungerade *bra* och 18 procent att den fungerade *ganska bra* som stöd för provets genomförande. Endast 1 procent svarar att lärlarinformationen fungerade *dåligt*. Många lärare menar att informationen i häftet var tydlig.

Delprov A: Skriftlig framställning

Enkätsvaren visar att nästan alla lärare, 98 procent, tycker att delprov A *fyller* eller *i huvudsak fyller* sitt syfte att pröva elevens förmåga att läsa, och därefter skriva, text ”av vetenskaplig karaktär”. En del lärare har dock synpunkter på genren pm, och menar att den är ovanlig. Det framförs även synpunkter på att eleverna uppmanas kopiera inledningen ordagrant och en del lärare menar att eleverna för högre betyg borde kunna skriva en inledning med egna ord.

I enkäten ställs en fråga om vilken som var den vanligaste orsaken till att elever fick betyget F på delprov A. De flesta lärare anger här bristande källhantering, källhänvisning och referatteknik. En del nämner även att eleverna inte följt instruktionerna eller haft svårigheter med disposition och texttyp, och detta är vad som gett underkända resultat. Bristfälligt språk är en annan, enligt enkätsvaren relativt vanligt förekommande, anledning till betyget F.

Hela 92 procent av lärarna svarar att förberedelserna med två introduktionslektioner, varav den andra med fokus på texthäftet, fungerade till övervägande del positivt. Bara 6 procent svarar att det fungerade *ganska dåligt* eller *dåligt*. I kommentarerna påpekas, av ett flertal lärare, att det hade behövts ännu mer förberedelsestid. Vissa lärare uttrycker att det var svårt att hinna med alla texterna under förberedelselektionerna och att förberedelserna därför tog tid från den övriga undervisningen.

Datoranvändning

En fråga gäller huruvida eleverna skrev delprov A på dator eller för hand. Av svaren framgår att merparten av eleverna skrev provet på dator. Se redovisning i tabell 1 nedan.

Tabell 1. Har dina elever skrivit delprov A på dator eller för hand?

Alla på dator	De flesta på dator	Alla för hand	De flesta för hand
67 %	25 %	4 %	4 %

Svårighetsgrad

I provmaterialet ingår ett texthäfte som ska användas av eleverna. Av de besvarande lärarna anser 95 procent att textmaterialets svårighetsgrad är *rimlig* i förhållande till ämnesplanen. Bland de 5 procent som anser att svårighetsgraden *inte* är rimlig menar flertalet att delprovet var för svårt. I kommentarerna skriver några lärare att texterna var svårbegripliga för eleverna, men det finns också lärare som menar att texterna i häftet var lättare i år jämfört med förra året.

Avseende delprovets svårighetsgrad vad gäller uppgifternas karaktär och utformning ser förhållandet likartat ut: 94 procent av lärarna anser att delprovet ur dessa perspektiv överensstämmer med ämnesplanen. Bland de 3 procent som anser att delprovet inte överensstämmer med ämnesplanen, anser några att kraven är högt ställda i förhållande till tidigare kurser i ämnet. Samtidigt tycker flera lärare att det fanns både lättare och svårare texter, och skriver att majoriteten av eleverna valde de lättare texterna.

Bedömningsunderlag till delprov A

Bedömningsunderlaget till delprov A bestod av bedömningsmatriser, kommentarer till dessa samt bedömda elevlösningar. Angående huruvida lärarna använder sig av kommentarerna till matriserna, svarar 83 procent av lärarna att de läser dem i sin helhet före bedömningsarbetet medan 16 procent slår upp valda avsnitt vid behov. Majoriteten svarar att kommentarerna till matriserna var ett bra stöd och tydligt formulerade.

Vidare svarar 26 procent att de läser de bedömda elevlösningarna innan de påbörjar bedömningsarbetet, medan 52 procent läser samtliga i den uppgift som ska bedömas före bedömningsarbetet. 18 procent läser valda delar och 1 procent använder dem sällan.

I det röda häftet finns bedömda elevtexter i båda svenskämnen. Av enkätsvaren framgår att 57 procent av lärarna bara använder sig av det ena ämnets bedömda elevtexter, men också att

20 procent läser båda ämnenas kommenterade elevlösningar trots att de bara undervisar i det ena ämnet.

Av lärarna svarar 94 procent att de tycker att bedömningsmatriserna stämmer överens med kunskapskraven. Bland de lärare som anser att de inte överensstämmer (5 %) tycker majoriteten att bedömningsmatrisernas nivåer är *högre* än kunskapskraven. Nästan alla lärare, 91 procent, tycker att bedömningsnivån i de bedömda elevlösningarna motsvarar bedömningsmatrisernas nivå. Av de som inte tycker detta anser 13 stycken att bedömningen av elevlösningarna är *strängare* och 6 stycken att den är *mildare*.

I tabell 2 nedan redovisas hur stor andel av lärarna som anser att de tre olika bedömningsunderlagen har fungerat *bra*, *ganska bra*, *ganska dåligt* respektive *dåligt*.

Tabell 2. Hur fungerade bedömningsunderlaget vid bedömning av elevlösningarna?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt
Bedömningsmatriser	76 %	22 %	–	–
Kommentarer till bedömningsmatriser	66 %	30 %	–	–
Bedömda elevlösningar	58 %	37 %	2 %	–

Utöver detta svarar en stor majoritet av lärarna, 94 procent, att kopieringsunderlaget till delprov A fungerade *bra* eller *ganska bra* som stöd för eleverna. Kommentarer som inkommit i anslutning till enkätfrågan pekar på att exemplen var uppskattade. Dock menar vissa lärare att det vore bra för eleverna att se fler olika betyg i exempeltexterna.

Enkätsvaren visar att 90 procent av lärarna använder delprov A som stöd för betygssättning i *stor* eller *ganska stor* utsträckning. I tabell 3 nedan redovisas mer detaljerat hur lärarna har besvarat denna fråga.

Tabell 3. I vilken utsträckning fungerar delprov A som stöd för att betygssätta dina elever utifrån de kunskapskrav som delprovet speglar?

Stor	Ganska stor	Ganska liten	Liten/Ingen alls
26 %	63 %	8 %	–

I enkäten ställs frågan om lärarna tycker att delprovets tre valbara uppgifter är likartade utifrån svårighetsgrad och karaktär. Majoriteten (76 %) svarar att de tycker att uppgifterna är likartade medan 23 procent anser att uppgifterna inte är likartade i fråga om svårighetsgrad och karaktär. Flera menar att uppgift 3 var svårare än uppgift 1 och 2.

Andra synpunkter

I den sista frågan som rör delprov A kan lärarna framföra andra synpunkter på delprovet. Några lärare menar att alla elever borde skriva provet digitalt, detta för att det blir lättare att hitta citat/plagiat. Några har kommenterat att inledningen borde formuleras av eleverna och inte finnas tillgänglig att skriva av ordagrant. Däremot är flera lärare nöjda med temat och tycker provet som helhet var bra. En

lärare skriver ”Temat för provet funkade bra för det här delprovet” och ”Nej, ett bra prov som hjälper oss att ’lägga ribban’ i hela kursen”.

Delprov B: Muntlig framställning

Syftet med delprov B är att pröva elevens förmåga att argumentera muntligt på det sätt som beskrivs i ämnesplanen. 97 procent av de besvarande lärarna, anser att delprovet *fyller* eller *i huvudsak fyller* detta syfte. Nedan redovisas svaren i tabellform.

Tabell 4. Delprov B syftar till att pröva elevens förmåga till argumenterande muntlig framställning på det sätt som beskrivs i ämnesplanen. Tycker du att delprovet fyller det syftet?

Ja	Ja, i huvudsak	Nej, inte tillräckligt	Nej
70 %	27 %	2 %	–

Svårighetsgrad

Nästan samtliga lärare, 94 procent, upplever att delprovets svårighetsgrad motsvarar ämnesplanen när det gäller uppgiftens karaktär och utformning. Av det fåtal lärare (5 %) som inte håller med om detta är den vanligaste uppfattningen att delprovet ställer lägre krav än ämnesplanen.

Hjälpmedel för eleverna

Rörande hur uppgiftsinstruktionerna fungerade som stöd för eleverna vid utförande och planering av delprov B, svarar 98 procent av lärarna de anser att de fungerade *bra* (62 %) eller *ganska bra* (36 %). I kommentarsfältet skriver några lärare att de svårigheter som de noterade huvudsakligen rörde att instruktionerna och ämnesförslagen av eleverna uppfattades som aningen otydliga. Samtidigt menar en lärare att det var ett bra underlag för att ge eleverna fler idéer. 91 procent av lärarna svarar att eleverna hade *stor* (46 %) eller *ganska stor* (45 %) nytta av ämnesförslagen. 6 procent svarar att eleverna hade *ganska liten* nytta av ämnesförslagen och 0,4 % svarar *liten/ingen alls*.

Eleveformuläret får också ett positivt omdöme av 77 procent av lärarna, där 28 procent svarar att det fungerade *bra* och 48 procent att det fungerade *ganska bra* som stöd för elevernas planering och utförande av delprov B. Dock svarar 19 procent att det fungerade *ganska dåligt* och 2 procent att det fungerade *dåligt*.

Bedömningsunderlag till delprov B

Vid bedömningen av delprov B finns bedömningsmatriser och kommentarer till dessa som hjälpmedel för lärarna. Det finns även betygssatta elevanföranden på Skolverkets bedömningsportal. När det gäller huruvida bedömningsmatrisernas nivåer motsvarar kunskapskravens nivåer menar hela 96 procent av lärarna att matriserna motsvarar dessa.

Efter att 12 lärare som svarat *vet ej* sorterats bort uppger 76 procent av lärarna att bedömningsnivån i de betygssatta anförandena på Skolverkets bedömningsportal motsvarar matrisernas nivåer. 23 procent tycker att de inte gör det. Av de 52 lärare som anser att anförandena inte motsvarar matrisens nivåer har bara 11 stycken närmare preciserat sin ståndpunkt. Alla utom en menar att nivåerna på bedömningen är *mildare* än matrisernas nivåer. Rörande bedömningsportalens funktion har 28 procent av lärarna fyllt i alternativet *vet ej/ej använt*.

I tabell 5 redovisas hur stor nytta lärarna anser sig ha haft av de olika bedömningsunderlagen för delprov B. Precis som för det skriftliga delprovet är siffrorna goda med bara enstaka negativa svar. Vad gäller de betygssatta anförandena på Skolverkets bedömningsportal har de lärare som inte använt denna frivilliga resurs först sorterats bort.

Tabell 5. Hur fungerade bedömningsunderlaget vid bedömningen av elevlösningarna?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt
Bedömningsmatriser	72 %	26 %	1 %	–
Kommentarer till bedömningsmatriser	60 %	34 %	–	–
Betygssatta anföranden	48 %	47 %	3 %	2 %

Precis som för delprov A visar enkätsvaren att delprov B spelar en betydande roll som stöd för många lärares betygssättning av eleverna. Av lärarna uppger de allra flesta, 94 procent, att delprovet i *stor* eller *ganska stor* utsträckning fungerade som stöd vid betygssättning av elevernas muntliga förmåga, medan bara 6 procent skriver att delprovet i *ganska liten* eller *liten* utsträckning fungerade som stöd. Andelen lärare som anger att delprovet i *stor* utsträckning är ett stöd vid betygssättningen är lika stor i delprov B som i delprov A. Andelen lärare som uppger att delprovet i *ganska liten* utsträckning är ett stöd vid betygssättningen är något mindre i delprov B (6 %) än i delprov A (8 %). Många lärare kommenterar här att det borde finnas flera betygsnivåer representerade på Skolverkets bedömningsportal. Tabell 6 nedan redovisar lärarnas svar.

Tabell 6. I vilken utsträckning fungerar delprov B som stöd för att betygssätta dina elever utifrån de kunskapskrav som delprovet speglar?

	Stor	Ganska stor	Ganska liten	Liten/Ingen alls
Antal lärare (%)	39 %	54 %	6 %	–

Andra synpunkter

Lärarna uppmanas också att skriva om de har några övriga synpunkter på delprovet. Några menar att årets tema var snävt och svårt att argumentera kring. Det framförs också att det kan vara svårt att bedöma eventuellt fusk eller plagiat.

Andra aspekter på provet

Sambedömning

Lärarna uppmanas berätta hur många elevlösningar deras elever presterat. I genomsnitt har läraren fått 27 elevlösningar i delprov A och 26 stycken i delprov B, men antalet varierar stort från någon enstaka lösning till över 100. Medianvärdet för respektive prov är 43 och 41. I delprov A har hälften av elevlösningarna sambedömts medan en knapp tredjedel av de muntliga anförandena har sambedömts.

Elever med funktionsnedsättning

En aspekt som lärarna ombeds ta ställning till är hur provet fungerade för elever med funktionsnedsättning. 86 av lärarna (35,8 %) skriver att detta inte varit aktuellt för dem. Av de 151 lärare som svarar att de gjorde anpassningar anser merparten, 59 procent, att provet fungerade *bra* (25 %) eller *ganska bra* (35 %) för elever med funktionsnedsättning. 4 procent svarar att provet i detta avseende fungerade *dåligt* (1 %) eller *ganska dåligt* (3 %). I kommentarerna framhålls delprov A som svårt för elever med funktionsnedsättningar som exempelvis språksvårigheter, adhd och framför allt dyslexi. De vanligaste anpassningarna var att elever med funktionsnedsättning fick förlängd tid på provet, fler raster, stavningskontroll och möjlighet att lyssna på en inläsning av texthäftet. Andra vanliga anpassningar var att eleverna skrev delprov A på dator och/eller hade specialpedagoger med sig under provtillfällena samt mer förberedelse tid.

Kursprovets påverkan för lärarna

I enkäten tillfrågades även lärarna om hur mycket de tror att kursprovet i svenska 3 och svenska som andraspråk 3 påverkar dem, dels gällande deras tolkning av ämnesplanens kunskapskrav, dels gällande deras undervisning. En majoritet av lärarna uppger att kursprovet påverkar dessa aspekter i *stor* eller *ganska stor* utsträckning – 89 procent i fråga om tolkningen av ämnesplanens kunskapskrav och 90 procent i frågan om den egna undervisningen. I tabell 7 redovisas lärarnas svar på frågan mer utförligt.

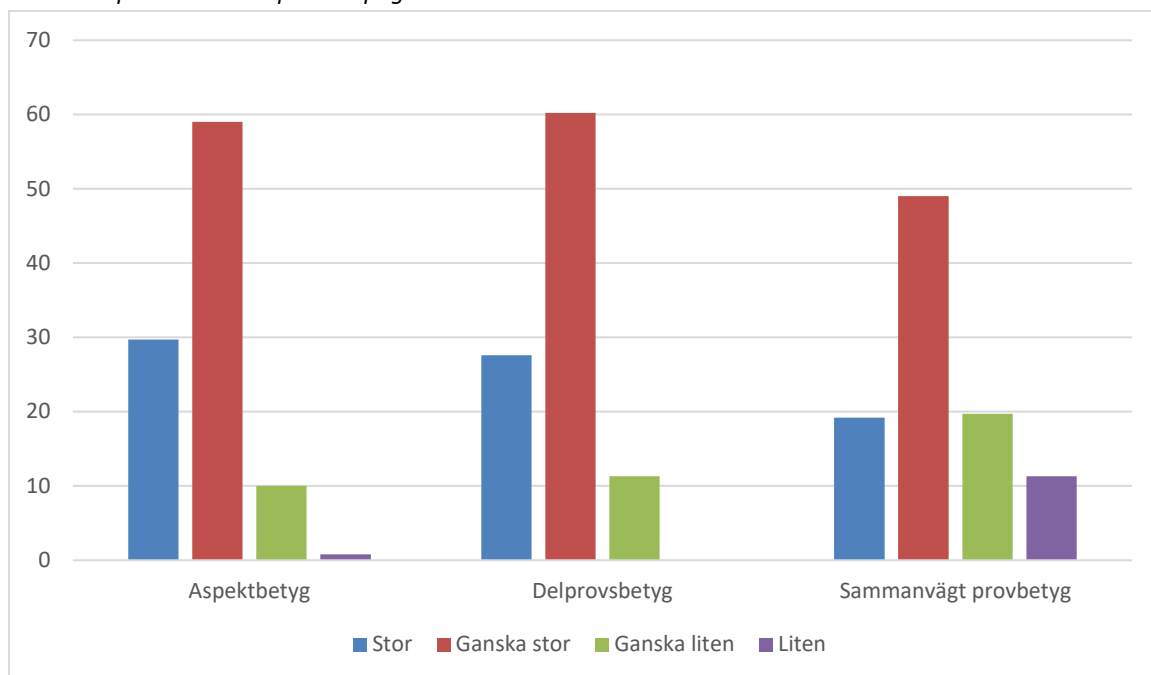
Tabell 7. I vilken utsträckning anser du att kursprovet påverkar din tolkning av ämnesplanens kunskapskrav, samt din egen undervisning?

	Stor	Ganska stor	Ganska liten	Liten/ingen alls
Ämnesplanens kunskapskrav	34 %	55 %	10 %	–
Egen undervisning	31 %	60 %	7 %	–

En fråga handlar om de olika stegen i bedömningen och i vilken mån dessa utgör ett stöd för betygsättningen i kursen. Av svaren kan utläsas att aspektbetygen och delprovsbetygen spelar störst roll för lärarna, medan det sammanvägda provbetyget förefaller vara något mindre användbart. När det gäller aspekt- och delprovsbetygen väljer 11 procent alternativen *ganska liten* eller *liten* utsträckning medan motsvarande siffra för det sammanvägda provbetyget är 31 procent. ”Sammanvägt provbetyg behöver egentligen inte säga så mycket om betyget i kursen. En elev som är stark muntligt men svag skriftligt kan få D på det sammanvägda provbetyget men kanske ändå F i kursen. Delprovsbetygen säger mer, men heller inte allt”, skriver en lärare i enkäten.

Tabell 8 nedan illustrerar lärarnas svar på frågan, där alltså aspektbetyg och delprovsbetyg får närmast identiska resultat. Även om det sammanvägda provbetyget jämförelsevis anses mindre viktigt fyller det ändå en *stor* eller *ganska stor* funktion för många lärare (68 %).

Tabell 8. I vilken utsträckning fungerar bedömningens olika steg som stöd för att betygssätta dina elever utifrån de kunskapskrav som delprovet speglar? Procentenheter.

Övriga synpunkter

Under rubriken "Övriga synpunkter" uppmanas lärarna att komma med synpunkter som de inte känner att enkäten omfattar. Här kommer många lärare med olika generella idéer och förslag. Önskemål som uttrycks av många är exempelvis centralisering och digitalisering av provet för en mer likvärdig bedömning. Det uttrycks även kritik mot att provet vårterminen 2018 låg så sent på terminen.

**

Provggruppen vill avslutningsvis uttrycka sin tacksamhet för alla synpunkter och förslag på förändringar som framförts i årets lärarenkät. Alla svar är värdefulla för vidare utvärdering och utveckling av det nationella provet.